Aspidorynch

Aspidorynch (*Aspidorhynchus*) – wymarły rodzaj ryby kostnoszkieletowej z grupy Aspidorhynchiformes. Jego nazwa oznacza „opancerzony dziób”.

Spis treści

Budowa i paleobiologia

Występowanie

Gatunki

Przypisy

Aspidorynch
Aspidorhynchus
Agassiz, 1833
Aspidorhynchus acutirostris
Systematyka
Domena: eukarionty
Królestwo: zwierzęta
Typ: strunowce
Podtyp: kręgowce
Nadgromada: ryby kostnoszkieletowe
Gromada: promieniopłetwe
Podgromada: nowopłetwe
Rząd: Aspidorhynchiformes
Rodzina: Aspidorhynchidae
Rodzaj: **aspidorynch**
Gatunki
zobacz opis w tekście

Budowa i paleobiologia

Aspidorynch był średniej wielkości rybą – dorastał, w zależności od gatunku, do 40–100 cm długości[1][2]. Miał opływowe kształty i długie, ostre rostrum, służące do polowania i być może również do celów obronnych. Wyglądem i proporcjami przypominał żyjące współcześnie niszczuki z rodzaju *Lepisosteus* i prawdopodobnie również potrafił gwałtownie przyspieszać[3].

Aspidorynch prawdopodobnie przynajmniej czasami polował przy powierzchni wody. Wskazuje na to fakt, że jeden okaz tej ryby zachował się ze skrzydłem pterozaura *Rhamphorhynchus* w pysku. Pterozaur prawdopodobnie polował na ryby lecąc tuż nad wodą i został złapany przez aspidoryncha. Przy rozpiętości skrzydeł ok. 2,5 m był jednak zdecydowanie za duży, by *Aspidorhynchus* mógł go zjeść[4].

Występowanie

Znany w zapisie kopalnym od schyłku środkowej jury do wczesnej kredy. Jego skamieniałości odnaleziono w formacji Jagua w prowincji Pinar del Río na Kubie[5], w południowej Anglii, departamencie Ain we Francji, w Solnhofen w Bawarii w Niemczech oraz przypuszczalnie w Australii[1][2] i na Półwyspie Antarktycznym[6].

Gatunki

Gatunkiem typowym rodzaju jest *Aspidorhynchus acutirostris*, opisany w 1818 roku przez Henriego de Blainville'a pod nazwą *Esox acutirostris*. Jest to jedna z pierwszych poznanych ryb kopalnych – okaz tego gatunku został zilustrowany już w 1775 roku. Ze względu na dużą zmienność międzygatunkową był on

opisywany również pod nazwami *A. longissimus*, *A. mandibularis*, *A. ornatissimus* i *A. speciosus*[1]. We Francji występował on sympatrycznie ze smuklejszym *A. sphekodes*. Na terenach dzisiejszej Anglii występowały *A. crassus*, *A. euodus* i *A. fisheri*, na Kubie *A. arawaki*, a w Niemczech *A. sanzenbacheri*[1]. *A. ornatissimus* może jednak być ważnym gatunkiem, a przypuszczalnie kolejne gatunki są jeszcze nieopisane[2]. Przynależność antarktycznego gatunku *A. antarcticus*[6] pozostaje niejasna – może on należeć do rodzaju *Aspidorhynchus* albo *Vinctifer*[2].

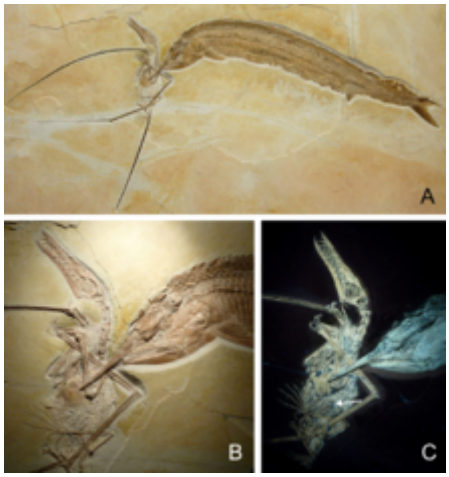

Aspidorynch ze złapanym ramforynchem

- *Aspidorhynchus acutirostris* (Blainville, 1818) (typowy)
- *Aspidorhynchus antarcticus* Richter & Thompson, 1989
- *Aspidorhynchus arawaki* Brito, 1999
- *Aspidorhynchus crassus* Woodward, 1890
- *Aspidorhynchus euodus* Egerton, 1845
- *Aspidorhynchys fisheri* Egerton, 1854
- *Aspidorhynchus ornatissimus* Agassiz, 1834
- *Aspidorhynchus sanzenbacheri* Brito & Ebert, 2009
- *Aspidorhynchus sphekodes* Sauvage, 1893

Przypisy

1. Paulo M. Brito, Martin Ebert. *A new aspidorhynchid fish (Teleostei: Aspidorhynchiformes) from the Upper Jurassic of Ettling, Solnhofen, Bavaria, Germany*. „Comptes Rendus Palevol". 8 (4), s. 395–402, 2009. DOI: 10.1016/j.crpv.2008.12.003 (https://doi.org/10.1016/j.crpv.2008.12.003) (ang.).
2. Adriana López-Arbarello, Kerstin M. Schröder. *The species of* Aspidorhynchus *Agassiz, 1833 (Neopterygii, Aspidorhynchiformes) from the Jurassic plattenkalks of Southern Germany*. „Paläontologische Zeitschrift". 88 (2), s. 167–185, 2014. DOI: 10.1007/s12542-013-0187-z (https://doi.org/10.1007/s12542-013-0187-z) (ang.).
3. Thomas Fletcher, John Altringham, Jeffrey Peakall, Paul Wignall, Robert Dorrell. *Hydrodynamics of fossil fishes*. „Proceedings of the Royal Society B". 281 (1788): 20140703, 2014. DOI: 10.1098/rspb.2014.0703 (https://doi.org/10.1098/rspb.2014.0703) (ang.).
4. Eberhard Frey, Helmut Tischlinger. *The Late Jurassic pterosaur* Rhamphorhynchus*, a frequent victim of the ganoid fish* Aspidorhynchus*?*. „PLoS ONE". 7 (3): e31945, 2012. DOI: 10.1371/journal.pone.0031945 (https://doi.org/10.1371/journal.pone.0031945) (ang.).
5. Paulo M. Brito: Description of *Aspidorhynchus arawaki* from the Late Jurassic of Cuba (Actinopterygii: Halecostomi) (http://www.redciencia.cu/geobiblio/paper/1999_Brito_Description%20Aspidorhynchus%20arawaki.pdf). W: Gloria Arrata, Hans-Peter Schultze (red.): *Mesozoic Fishes 2: Systematics and the Fossil Record*. Monachium: Verlag Dr. Friedrich Pfeil, 1999, s. 239–248. ISBN 3-931516-48-2. (ang.)
6. Martha Richter, M.R.A. Thomson. *First Aspidorhynchidae (Pisces: Teleostei) from Antarctica*. „Antarctic Science". 1 (1), s. 57–64, 1989. DOI: 10.1017/S0954102089000106 (https://doi.org/10.1017/S0954102089000106) (ang.).

Źródło: „https://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Aspidorynch&oldid=58713654"

Tę stronę ostatnio edytowano 7 lut 2020, 15:39. Tekst udostępniany na licencji Creative Commons: uznanie autorstwa, na tych samych warunkach (http:https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.pl), z możliwością

obowiązywania dodatkowych ograniczeń. Zobacz szczegółowe informacje o warunkach korzystania (http:https://foundation.wikimedia.org/wiki/Warunki_korzystania).